

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑/๒๕๖๖

เรื่อง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการเสนอข้อหาสาร กรณีกล่าวอ้างว่า
เจ้าหน้าที่ตำรวจข่มขู่คุกคามนักวิชาการและสื่อมวลชน

ผู้ร้อง	[REDACTED]	ที่ ๑
	[REDACTED]	ที่ ๒
ผู้ถูกร้อง	พันตำรวจโท [REDACTED]	ที่ ๑
	พลตำรวจโท [REDACTED]	ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องทั้งสอง [REDACTED] ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๖/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องที่ ๑ เป็นบุคคลสัญชาติ [REDACTED] และประกอบอาชีพเป็นนักวิชาการ [REDACTED] ปัจจุบันทำงานเป็นที่ปรึกษาประจำ [REDACTED] ส่วนผู้ร้องที่ ๒ ประกอบอาชีพบรรณาธิการ [REDACTED] โดยเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ ผู้ร้องทั้งสองและผู้ถูกร้องทั้งสอง ได้นัดสนทนากันที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เพื่อหารือเกี่ยวกับความกังวลของผู้ร้องที่ ๑ ว่าอาจจะถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย จากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการแสดงออกทางการเมือง ในระหว่างการสนทนาผู้ถูกร้องทั้งสองได้โน้มน้าว เคลี้ยกล่อม และในบางช่วงของการสนทนา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ใช้ถ้อยคำรุนแรงในลักษณะข่มขู่ไม่ให้ผู้ร้องทั้งสองเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือนำเสนอข้อหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือสถาบันพระมหากษัตริย์ มิเช่นนั้นจะถือว่าเป็นศัตรูและจะดำเนินการให้ผู้ร้องที่ ๑ ออกจากประเทศไทย ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ผู้ร้องที่ ๑ ได้รับทราบจากแหล่งข่าวว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังเตรียมเอกสาร

/เพื่อดำเนินการ....

เพื่อดำเนินการเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยของผู้ร้องที่ ๑ ผู้ร้องทั้งสองเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการข่มขู่คุกคามเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่าพฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องทั้งสองกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบโดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช ๐๐๐๑(กม ๒)/๗๙ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๒ หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลับ ด่วนที่สุด ที่ ตช ๐๐๑๑.๒๔/๑๕๘ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๓ หนังสือชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕

๓.๔ บันทึกการประชุมเพื่อรับทราบข้อเท็จจริงจากผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕

๓.๕ บันทึกการสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้ร้องที่ ๑ ทางโทรศัพท์ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๔.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๕. ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง ข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ รวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงที่สามารถรับฟังได้ ดังนี้

๕.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) ผู้ร้องทั้งสอง [REDACTED] ปัจจุบันผู้ร้องที่ ๑ ทำงานเป็นที่ปรึกษาประจำ [REDACTED] ส่วนผู้ร้องที่ ๒ ทำหน้าที่บรรณาธิการ และเป็นผู้สื่อข่าวของสำนักข่าว [REDACTED]

๒) ผู้ร้องที่ ๑ เป็นบุคคลสัญชาติ [REDACTED] ได้เริ่มทำงานในประเทศไทย [REDACTED] ในฐานะผู้อำนวยการโครงการ [REDACTED] อันเป็นโครงการที่ได้รับความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย [REDACTED] กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศ [REDACTED] และได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยนับจากนั้น พร้อมกับทำงานวิชาการ [REDACTED] ควบคู่กันไปด้วย โดยมีหนังสือและบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่หลายรายการ รวมถึงได้ร่วมงานกับสำนักข่าว [REDACTED] มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ ต่อมา โครงการ [REDACTED] ได้ปิดตัวลง [REDACTED] เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ แต่ผู้ร้องที่ ๑ ยังได้รับการว่าจ้างจาก [REDACTED] มหาวิทยาลัย [REDACTED] ให้ทำงานต่อ โดยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย การแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศ

๓) [REDACTED] ผู้ร้องที่ ๑ ได้ถูกมหาวิทยาลัย [REDACTED] ยกเลิกสัญญาจ้าง ส่งผลให้ใบอนุญาตทำงานและวีซ่าการทำงานต้องสิ้นสุดลงไปด้วย โดยผู้ร้องที่ ๒ ได้ตั้งข้อสังเกตว่าการยกเลิกสัญญาจ้างดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ร้องที่ ๑ เข้าร่วมกิจกรรมเสวนาทางการเมืองก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ ในระหว่างการขอต่อวีซ่าการทำงานในประเทศไทยต่อไปนั้น ได้มีสื่อออนไลน์บางแห่งกล่าวหาผู้ร้องที่ ๑ ว่าเป็นสายลับที่ทำงานให้ [REDACTED] ของประเทศ [REDACTED] และเป็นผู้สนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนที่ออกมาทำกิจกรรมต่อต้านรัฐบาล ผู้ร้องที่ ๑ กังวลว่าอาจไม่ได้รับการต่อวีซ่า ผู้ร้องที่ ๒ จึงได้ขอคำแนะนำจากคนที่รู้จักเพื่อช่วยเหลือในเรื่องนี้ บุคคลดังกล่าวจึงแนะนำให้ผู้ร้องทั้งสองรู้จักกับผู้ถูกร้องที่ ๑

๔) ผู้ร้องทั้งสองพบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔ ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด [REDACTED] โดยได้เข้าพบเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเพื่อให้ข้อมูลประกอบการขอต่อวีซ่าของผู้ร้องที่ ๑ จากนั้นเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เข้ามาพบ

/ผู้ร้อง....

ผู้ร้องทั้งสอง ณ ที่ทำการสำนักข่าว [REDACTED] และได้เกลี้ยกล่อมให้ผู้ร้องที่ ๑ ลงชื่อในเอกสารแสดงเจตจำนงร่วมกัน ซึ่งระบุว่าผู้ร้องที่ ๑ ไม่ได้ประพฤติดนตามที่ได้ถูกสื่อออนไลน์บางแห่งกล่าวหา และยินยอมให้ยกเลิกวีซ่าหากกระทำการใดที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย ซึ่งผู้ร้องที่ ๑ ได้ยินยอมลงชื่อในเอกสารดังกล่าว ต่อมา [REDACTED] ผู้ร้องที่ ๑ ได้รับอนุมัติวีซ่าให้ทำงานในประเทศไทยต่อไปได้

๕) ผู้ร้องที่ ๒ ได้ติดต่อพูดคุยกับผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นระยะ เพื่อขอคำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ต่อมาได้ปรากฏว่ามีการห้ามไม่ให้ชาวต่างประเทศรายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ทำวีดีโอเสียดสีการเมืองไทยเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาในประเทศไทย และมีสื่อออนไลน์บางแห่งพยายามที่จะเชื่อมโยงว่าบุคคลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับผู้ร้องที่ ๑ ประกอบกับผู้ร้องทั้งสองมีภารกิจที่จะต้องเดินทางไปต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย ทำให้ผู้ร้องที่ ๑ เกิดความกังวลว่าจะไม่ได้รับอนุญาตให้กลับเข้าประเทศไทยอีก จึงขอนัดหมายกับผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อปรึกษาหารือ โดยได้รับแจ้งว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ จะเข้าร่วมพูดคุยด้วย

๖) เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ ผู้ร้องทั้งสองและผู้ถูกร้องทั้งสองได้พบกัน ณ ร้านอาหารแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครตามที่ได้นัดหมายไว้ โดยการสนทนาตามที่ผู้ร้องที่ ๒ ได้บันทึกเสียงไว้ พบว่า บรรยากาศส่วนใหญ่เป็นไปโดยผ่อนคลาย สนทนากันในเรื่องกระบวนการทำงาน สืบหาข่าว การรายงานข่าวของหน่วยงานด้านความมั่นคง รวมถึงการที่ผู้ถูกร้องทั้งสองได้เสนอรายงานในที่ประชุมหน่วยงานความมั่นคงหักล่างรายงานของหน่วยงานอื่น ๆ โดยคัดค้านไม่ให้มีการเพิกถอนวีซ่าของผู้ร้องที่ ๑ เนื่องจากได้สืบหาข่าวในเชิงลึกแล้วว่า ผู้ร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นบุคคลที่ไม่หวังดีต่อประเทศไทยตามที่ถูกกล่าวหา รวมถึงมีการให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวแก่ผู้ร้องทั้งสองในช่วงที่กำลังถูกกล่าวหาเพื่อลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นด้วย โดยมีบางช่วงที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ใช้คำพูดโน้มน้าวให้ผู้ร้องทั้งสองเขียนข้อความเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์บนสื่อสังคมออนไลน์ และแนะนำให้หลีกเลี่ยง ลด หรือเลิกการนำเสนอข่าวกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ รวมถึงกล่าวว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ จะไม่ได้แย่งหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่นอีก หากมีการเสนอรายงานว่าผู้ร้องทั้งสองยังคงเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าว และหากมีหลักฐานที่แน่ชัดผู้ถูกร้องที่ ๒ จะดำเนินการให้ผู้ร้องที่ ๑ ออกจากประเทศด้วยตัวเอง

๗) สำหรับกรณีที่ฝ่ายผู้ร้องได้กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กล่าวถ้อยคำในลักษณะที่เป็นการข่มขู่ นั้น มีรายละเอียดของบทสนทนาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ ที่ฝ่ายผู้ร้องได้กล่าวอ้างไว้ในหนังสือร้องเรียน ดังนี้

ผู้ถูกร้องที่ ๒ : “สาเหตุที่มาวันนี้ก็เพราะว่า อยากให้เราเข้าใจพี่ ในฐานะพี่น้อง พี่เรียกตัวเองว่าพี่ และถ้าเราทำในสิ่งที่พี่ขอตั้งต่อไปนี้ได้ เราก็เป็นพี่น้องกัน คือ พี่ขอให้ [REDACTED] อย่างกับเรื่อง ๑๑๒ ขอกันแค่นี้ ทำให้ได้ไหม ถ้าทำได้ก็นับเป็นพี่น้องกัน”

ผู้ร้องที่ ๒ : “ขอคิดดูก่อนได้ไหมคะพี่”

ผู้ถูกร้องที่ ๒ : “พูดเท่านี้ก็รู้แล้วว่าคิดอะไรอยู่ ให้ไม่ได้ เราก็จะเป็นศัตรูกัน เริ่มเลยตั้งแต่พรุ่งนี้ ถ้าหากว่าเราไม่ทำตามพี่ขอ พี่ก็ประกาศไว้เลยว่า จะเป็นศัตรูกัน คุณ [REDACTED] ก็จะต้องออกจากประเทศ เพราะตอนนี้พี่เหนื่อยกับการต้องแบกรับและต้านทานให้ผู้ใหญ่หลายคน ผมไม่ได้อะไร ถ้านับกันจริง คนระดับ [REDACTED] ไม่ได้เห็นความสำคัญคนอย่าง [REDACTED] หรอกนะ แต่ผมเห็นว่าพวกคุณถูกกลั่นแกล้ง ผมแบกเรื่องนี้มานานแล้ว นี่จึงเป็นเหตุผลที่จะทำลายคุณ ผมต้องแบกเรื่องนี้กับ [REDACTED] ผมชี้แจงแทนพวกคุณมาโดยตลอด และผมได้อะไร ผมไม่ได้เลย แต่ถ้าพวกคุณยังดื้อยังแข็งอยู่ ผมก็ไม่รู้จะช่วยยังไง และผมก็จะไม่ช่วย เพราะเรื่องสถาบันเป็นเรื่องสำคัญกับผมมาก ดังนั้น ลองไปคิดดูและอย่างเรื่อง ๑๑๒ ใครจะทำกิจกรรมอะไรก็ไม่ต้องไปยุ่ง เพราะถ้าพวกคุณเข้าไปยุ่งเท่ากับพวกคุณมีส่วนร่วม”

อย่างไรก็ดี ฝ่ายผู้ร้องไม่ได้บันทึกเสียงของบทสนทนาข้างต้นไว้ จึงไม่อาจยืนยันได้อย่างแน่ชัดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ใช้ถ้อยคำตามที่ฝ่ายผู้ร้องกล่าวอ้างจริงหรือไม่

๘) ภายหลังจากการพบกันในวันดังกล่าว ผู้ร้องทั้งสองก็ไม่ได้ติดต่อกับผู้ถูกร้องทั้งสองอีก ต่อมาได้ปรากฏกรณีที่สำนักข่าว [REDACTED] รายงานข่าวกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และมีสื่อออนไลน์บางแห่งพยายามจับผิดการรายงานข่าว โดยได้วิจารณ์ว่าเป็นการนำเสนอข่าวที่ไม่เหมาะสม รวมถึงมีการเชื่อมโยงข่าวดังกล่าวกับผู้ร้องที่ ๑ ด้วย สำนักข่าว [REDACTED] จึงได้ตัดรายละเอียดเนื้อหาบางส่วนออกเพื่อลดผลกระทบต่อผู้ร้องที่ ๑ และในขณะที่ตรวจสอบคำร้องนี้ ยังไม่พบว่ามีสื่อออนไลน์แห่งใดโจมตีหรือกล่าวหาผู้ร้องที่ ๑ หรือสำนักข่าว [REDACTED] อีก อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาวะความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น จึงส่งผลให้ผู้ร้องที่ ๑ ยังมีความกังวลว่าอาจถูกเพิกถอนวีซ่าอยู่เสมอ และไม่กล้าที่จะเดินทางออกไปนอกประเทศไทยอีกเลยจนถึงปัจจุบัน [REDACTED]

๕.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่ง [REDACTED] มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนหาข่าวความมั่นคงในพื้นที่ [REDACTED] ได้รู้จักกับผู้ร้องทั้งสองครั้งแรกจากการที่ผู้ร้องทั้งสองได้มาให้ข้อมูลประกอบการขอต่อวีซ่าเพื่ออยู่ในประเทศไทยของผู้ร้องที่ ๑ ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด [REDACTED]

/โดยผู้ถูกร้อง....

โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับมอบหมายให้เข้ารับฟังข้อมูลร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงแห่งอื่น ๆ เพื่อให้ความคิดเห็นประกอบการพิจารณาการต่อวีซ่าด้วย

๒) ในช่วงเวลาก่อนหน้าการพิจารณาต่อวีซ่านั้น ผู้ร้องที่ ๑ ได้ถูกกล่าวหาจากสื่อออนไลน์บางแห่งว่าเป็นสายลับของประเทศ ██████████ และเป็นผู้ที่ไม่หวังดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงทำให้ผู้ร้องที่ ๑ เกิดความกังวลว่าข้อกล่าวหาดังกล่าวอาจมีผลกระทบในการต่อวีซ่าทำงานในประเทศไทย โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาเป็นผู้ให้คำแนะนำอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ร้องทั้งสองในการให้ข้อมูลต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เนื่องจากได้รับการร้องขอจากคนรู้จักกับผู้ร้องทั้งสองมาอีกทอดหนึ่ง

๓) เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เข้าพบผู้ร้องทั้งสอง ณ ที่ทำการของสำนักข่าว ██████████ เพื่อสอบถามข้อมูลในรายละเอียดและได้จัดทำหนังสือแสดงเจตจำนงร่วมกัน (Letter of Agreement) ซึ่งระบุว่า ผู้ร้องที่ ๑ เคารพต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีความเคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยไม่ได้คิดมุ่งร้าย รวมถึงยินดีให้ความร่วมมือในการงดการกระทำที่เข้าข่ายยุยงส่งเสริมให้เกิดการต่อต้านการปกครอง และจะใช้สิทธิและเสรีภาพที่มีตามกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากมีการกระทำความผิดจะยินยอมให้ยกเลิกวีซ่าการอยู่อาศัยในประเทศไทย ส่งผลให้ผู้ร้องที่ ๑ ได้รับการต่อวีซ่าให้อยู่ในประเทศไทยต่อไป

๔) หลังจากนั้น ผู้ร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ติดต่อกันเป็นระยะเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการอาศัยอยู่ในประเทศไทยของผู้ร้องที่ ๑ โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ให้คำแนะนำหลายประการ การสนทนาเป็นปกติไม่ได้มีความขัดแย้งใด ๆ

๕) ██████████ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ผู้ร้องที่ ๒ จึงโทรศัพท์มาแสดงความยินดีพร้อมขอคำปรึกษากรณีที่ผู้ร้องทั้งสองจะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อเยี่ยมครอบครัวของผู้ร้องที่ ๑ ในช่วงเทศกาลคริสต์มาส เนื่องจากมีความกังวลว่าจะเกิดปัญหาการกลับเข้ามาในประเทศไทยอีกครั้งเหมือนดังเช่นกรณีของ ██████████ ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมานาน และในช่วงหลังเริ่มมีชื่อเสียงบนสื่อสังคมออนไลน์จากการทำวิดีโอขนาดสั้นล้อเลียนสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย โดย ██████████ ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองห้ามเข้าประเทศ ด้วยเหตุผลว่า “มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม”^๑

/๖) ผู้ถูกร้อง....

^๑ BBC News ไทย, ██████████

๖) ผู้ถูกร้องที่ ๑ รับว่าจะนำข้อกังวลดังกล่าวไปสอบถามผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่ง [REDACTED] และรับผิดชอบงานด้านความมั่นคง แต่ผู้ร้องที่ ๒ ได้ขอให้ผู้ถูกร้องทั้งสองมาร่วมรับประทานอาหารเป็นการส่วนตัวเพื่อขอคำปรึกษาและแสดงความยินดีกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ในคราวเดียวกัน ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ ณ ร้านอาหารแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ถูกร้องทั้งสองได้ตอบตกลง

๗) เมื่อถึงวันนัดหมาย ผู้ร้องทั้งสองและผู้ถูกร้องทั้งสองได้สนทนากันในหลายเรื่อง โดยในช่วงท้ายการสนทนา ผู้ร้องที่ ๒ ได้สอบถามผู้ถูกร้องทั้งสองว่า ทราบตัวผู้อยู่เบื้องหลังการกล่าวหาผู้ร้องที่ ๑ ว่าเป็นสายลับและผู้ที่ไม่หวังดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์หรือไม่ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อธิบายว่า เมื่อผู้ร้องทั้งสอง [REDACTED] หากผู้ร้องที่ ๒ นำเสนอข่าวหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเด็นที่กระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ อาจมีบุคคลอื่นเชื่อมโยงหรือเข้าใจผิดว่าผู้ร้องที่ ๑ เป็นผู้สนับสนุนได้ และเตือนด้วยความหวังดีว่า การนำเสนอข่าวสารในเรื่องดังกล่าวโดยไม่ระมัดระวังอาจผิดกฎหมาย ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เน้นย้ำในลักษณะเดียวกันว่าการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนควรเป็นไปตามกรอบของกฎหมาย หากมีการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายหรือสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ต้องถูกดำเนินคดี

๘) ภายหลังจากเหตุการณ์ในวันดังกล่าว ผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้ติดต่อกับฝ่ายผู้ร้องอีกเลย โดยผู้ร้องที่ ๒ ยังสามารถทำหน้าที่สื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวได้ทุกประเด็น ไม่มีผลกระทบต่อการทำหน้าที่บรรณาธิการของผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๑ ก็ได้รับการต่อวีซ่าให้อยู่ในประเทศไทยแล้ว โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ เองก็เป็นผู้ช่วยเหลือด้วยการรายงานข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองว่า ผู้ร้องที่ ๑ ไม่ได้เป็นบุคคลในลักษณะตามที่สื่อออนไลน์กล่าวหาด้วย

๙) สำหรับกรณีการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าไปพูดคุยเจรจากับบุคคลที่นำเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติแจ้งว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๖ (๑)^๒

/๖. ความเห็น....

^๒ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗

มาตรา ๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ

๖. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า กรณีคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้วยการข่มขู่คุกคามไม่ให้ผู้ร้องทั้งสองแสดงความคิดเห็น นำเสนอข่าวสาร หรือดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๑๒ หรือไม่ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๖.๑ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น^๓และเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร^๔ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง^๕อันเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเสรีภาพทั้งสองประการดังกล่าวต่างมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญในแง่ที่ว่า การรับรองเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น (Freedom of expression) นั้น มีขอบเขตของการคุ้มครองที่ครอบคลุมไปถึงเสรีภาพของบุคคลในการแสวงหา รับ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภทโดยไม่คำนึงถึงพรมแดนด้วย ซึ่งเสรีภาพดังกล่าว ถือเป็นเสรีภาพพื้นฐานที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำงานของสื่อมวลชน หากรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปจำกัด แทรกแซง หรือกระทำการอื่นใดให้เกิดสถานะที่ปราศจากซึ่งเสรีภาพในส่วนนี้แล้ว ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนตามมา และในทางกลับกัน ย่อมจะส่งผลให้สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนถูกจำกัดลิตรอนไปโดยปริยายด้วย

/๖.๒ จาก....

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

^๔ มาตรา ๓๕ บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

^๕ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๑๙

๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภทโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

๖.๒ จากข้อเท็จจริงที่รับฟังได้เห็นว่า การนัดหมายพูดคุยกันระหว่างฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ นั้น ยังไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ใช้ถ้อยคำในลักษณะที่เป็นการข่มขู่คุกคาม หรือกระทำการอื่นใดให้เกิดความหวาดกลัวหรือสร้างความกังวลใจให้เกิดขึ้นต่อผู้ร้องทั้งสอง มีเพียงการใช้คำพูดในลักษณะของการแนะนำให้ผู้ร้องทั้งสองคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อครอบครัวเท่านั้น อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่ในการสืบหาข่าวและจัดทำรายงานเสนอผู้บังคับบัญชาเท่านั้น ไม่มีอำนาจสั่งการในทางใดให้เกิดผลร้ายต่อผู้ร้องทั้งสองได้ ประกอบกับฝ่ายผู้ร้องเองก็ไม่ได้กล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ใช้คำพูดหรือกระทำการในลักษณะอื่นใด ที่เป็นการข่มขู่คุกคามไว้ในคำร้องด้วย ในชั้นนี้จึงเห็นว่า พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ปรากฏในระหว่างการพูดคุยกับผู้ร้องทั้งสองเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ นั้น ยังไม่ถึงเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด

๖.๓ สำหรับกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ นั้น แม้จะไม่ปรากฏพยานหลักฐานที่แน่ชัดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้ถ้อยคำในการพูดคุยกับผู้ร้องทั้งสองในลักษณะที่เป็นการข่มขู่คุกคามตามที่ฝ่ายผู้ร้องได้กล่าวอ้างไว้ในหนังสือร้องเรียนก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากบทสนทนาที่ผู้ร้องที่ ๒ ได้บันทึกเสียงไว้ ซึ่งปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แนะนำให้ผู้ร้องที่ ๒ หลีกเลี้ยง ลดหรือเลิกการนำเสนอข่าวกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ รวมถึงกล่าวว่าจะไม่ได้แจ้งหน่วยงานด้านความมั่นคงแห่งอื่นอีก หากมีการเสนอรายงานว่าผู้ร้องทั้งสองยังคงเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าว และหากมีหลักฐานที่แน่ชัดจะดำเนินการให้ผู้ร้องที่ ๑ ออกจากประเทศด้วยตัวเอง นั้น เห็นว่า

๑) การนำเสนอข่าวสารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นเพียงการนำเสนอข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยทั่วไปเท่านั้น ไม่ได้เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายหรือขัดต่อหลักวิชาชีพของสื่อมวลชน และผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนย่อมสามารถที่จะนำเสนอข่าวสารประเภทดังกล่าวได้ตามขอบเขตของเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้

๒) ในขณะที่เกิดเหตุ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำรงตำแหน่ง [REDACTED] ซึ่งถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีสถานะที่จะสามารถสั่งการหรือกระทำการอื่นใดที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ร้องทั้งสองได้ การใช้ถ้อยคำในลักษณะเช่นนี้แม้จะไม่ใช่การข่มขู่คุกคามโดยตรงที่มุ่งหมายให้เกิดความหวาดกลัว แต่ก็ส่งผลให้ผู้ร้องทั้งสองเกิดความวิตกกังวลหรือความไม่สบายใจ และยอมก่อให้เกิดแรงกดดันในทางอ้อมต่อผู้ร้องทั้งสองที่จะต้องระมัดระวังการแสดงออกเพิ่มมากยิ่งขึ้นหากเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือสถาบันพระมหากษัตริย์ จนอาจนำไปสู่การจำกัดหรือปิดกั้นการใช้เสรีภาพอันมีผลต่อการทำงานหรือการทำกิจกรรมซึ่งโดยปกติแล้วสามารถที่จะกระทำได้ตามขอบเขตการใช้เสรีภาพของผู้ร้องทั้งสอง ดังเช่นกรณีที่ปรากฏว่า หลังจากเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุของการร้องเรียน สำนักข่าว [REDACTED]

ซึ่งผู้ร้องที่ ๒ ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการอยู่นั้น ได้ตัดทอนข้อความบางส่วนออกไปจากรายงานข่าวชิ้นหนึ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเรียกร้องให้ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เนื่องจากผู้ร้องที่ ๒ เกรงว่ารายงานข่าวดังกล่าวอาจทำให้ผู้ร้องที่ ๑ ถูกเชื่อมโยงและกล่าวหาจากผู้ที่ไม่ประสงค์ดี ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสถานะในการอยู่อาศัยในประเทศไทยของผู้ร้องที่ ๑ ได้

๓) โดยเหตุที่กล่าวมานี้ จึงเห็นว่า แม้การใช้ถ้อยคำของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องที่ ๒ ได้บันทึกเสียงการสนทนาไว้ จะไม่ปรากฏพฤติการณ์ในลักษณะของการข่มขู่คุกคาม และกรณีที่เกิดขึ้นนี้ไม่ได้ทำให้ผู้ร้องทั้งสองถูกจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการนำเสนอข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ หรือสถาบันพระมหากษัตริย์โดยสิ้นเชิง อันจะถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่การใช้ถ้อยคำดังกล่าวได้สร้างความไม่ไว้วางใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงได้สร้างผลกระทบในทางลบให้เกิดขึ้นต่อการใช้เสรีภาพของผู้ร้องทั้งสอง อีกทั้งหากผู้ถูกร้องที่ ๒ เห็นว่าการกระทำของผู้ร้องทั้งสองเป็นความผิดก็ควรดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมาย (Due Process of Law) ภายใต้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเช่นเดียวกันนี้อีก เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในฐานะต้นสังกัดของผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๗. มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ โดยให้กำกับไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดทุกรายให้ระมัดระวังการปฏิบัติหน้าที่ การใช้วาจา หรือการประพฤติตน ไม่ให้ไปกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจนเกินสมควร โดยเฉพาะต่อการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอข่าวสาร หรือการแสดงออกในรูปแบบอื่น รวมถึงพึงงดเว้นการกระทำใด ๆ ที่เข้าข่ายหรืออาจถูกมองได้ว่าเป็นการกดดันหรือคุกคามประชาชนด้วย

๘. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๖ จึงมีมติว่า

/กรณี...

กรณีตามคำร้องยังไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง ทั้งสอง แต่ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามข้อ ๗ ของรายงานนี้ ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์
นางปรีดา คงแป้น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

